

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 listopada 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił W. B. prawa do podjęcia wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy. Zakład Ubezpieczeń Społecznych podkreślił, że W. B. od 26 września 2002 r. był uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy w czasie zatrudnienia na kolei, do której przysługuje ekwiwalent pieniężny a od 1 listopada 2021 r. W. B. jest uprawniony do emerytury, do której ekwiwalent pieniężny nie przysługuje.

/decyzja k.24 plik I akt ZUS/

W dniu 9 grudnia 2022 r. do organu rentowego wpłynęło odwołanie W. B. od ww. decyzji, w którym wskazał, że nie zgadza się z treścią decyzji.

/odwołanie k.3/

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie.

/odpowiedź na odwołanie k.4 – 4 odwrót/

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Wnioskodawca W. B. urodził się (...) Do dnia 25 września 2002 r. W. B. był zatrudniony na kolei, w przedsiębiorstwie (...) sp. z o.o. (...) Zakład (...) i wypłacano mu wówczas ekwiwalent pieniężny za węgiel.

/okoliczność bezsporna/

Decyzją z dnia 8 października 2002 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał W. B. rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem. Wnioskodawcy wypłacano ekwiwalent za deputat węglowy.

/decyzja k.39 plik II akt ZUS , okoliczność bezsporna/

Decyzją z dnia 10 grudnia 2021 r. wnioskodawcy przyznano prawo do emerytury od 1 listopada 2021 r. Na dzień przyznania prawa do emerytury W. B. pozostawał w zatrudnieniu z tytułu umowy zlecenia jako pracownik ochrony.

/decyzja k.7 – 9 plik I akt ZUS , okoliczność bezsporna/

Decyzją z dnia 10 grudnia 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zawiesił W. B. rentę z tytułu niezdolności do pracy z uwagi na fakt, że świadczenie to było mniej korzystne od emerytury.

/decyzja k.487 – 488 plik II akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 17 listopada 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił W. B. prawa do podjęcia wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy.

/decyzja k.24 plik I akt ZUS/

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

Zgodnie z art. 74 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji i restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...) (Dz. U. z 2020 r., poz. 292 ze zm.) byłemu pracownikowi kolejowemu, pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznaną na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników

kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także członkom rodziny tego pracownika, pobierającym po nim rentę rodzinną przyznaną na podstawie wymienionych przepisów, przysługuje prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego. Stosownie zaś do treści art.74 ust.4 prawo do deputatu węglowego nie przysługuje jednak emerytowi lub renciście, jeżeli nie przysługiwało mu w okresie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty. Zgodnie zaś z art. 74 ust. 10 i 11 ustawy z 8 września 2000 r. emeryci i renciści nabywają prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania emerytury lub renty. Prawo do pobierania ekwiwalentu pieniężnego ustaje lub ulega zawieszeniu wraz z ustaniem prawa do emerytury lub renty.

W świetle przywołanych regulacji prawo do deputatu węglowego przysługuje pracownikom pracującym na kolei. Przysługuje ono również byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia nabyli emeryturę lub rentę. Zatem okoliczność, że ostatnim zatrudnieniem wnioskodawcy (i to w oparciu o umowę zlecenie a nie stosunek pracy) przed przyznaniem mu prawa do emerytury nie było zatrudnienie na kolei, nie wyklucza przyznania mu prawa do ekwiwalentu za deputat węglowy. Dla nabycia prawa do deputatu węglowego decydujące znaczenie ma ustalenie, czy wnioskodawcy przysługiwało prawo do deputatu węglowego w okresie zatrudnienia na kolei oraz czy nabycie prawa do emerytury nastąpiło w oparciu o zatrudnienie wykonywane na kolei.

Sąd Okręgowy zważył także, że już ustawa z dnia 28 kwietnia 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin (Dz.U. Nr 23, poz. 99 ze zm.), regulowała w art. 18 ust. 2, że emerytowi lub renciście, pobierającemu kolejową emeryturę lub rentę, przysługuje prawo do kolejowej opieki lekarskiej i deputatu węglowego oraz do bezpłatnego i ulgowego przejazdu kolejami, na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Prawo do deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego dla pracowników kolejowych pobierających emeryturę lub rentę przewidywał także art. 46a ustawy z dnia 6 lipca 1995 r. o przedsiębiorstwie (...) (Dz.U. Nr 95, poz. 474 ze zm.), dodany do tej właśnie ustawy przez art. 164 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; przepis ten obowiązywał od 1 stycznia 1999r., ale wraz całą ustawą z dnia 6 lipca 1995 r. uchylony został z dniem 1 stycznia 2001 r. przez ustawę z dnia 8 września 2000r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...) (art. 82 ust. 1). Tej ostatniej ustawy przepis art. 74 stanowi aktualnie obowiązującą regulację w przedmiocie prawa do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy dla osób uprawnionych do emerytur i rent.

Prawo do ekwiwalentu za deputat węglowy jest uprawnieniem o charakterze wyjątkowym o ustawowej podstawie, świadczenie to wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych z dotacji celowej z budżetu państwa. Początkowo było to prawo pracownika kolejowego do bezpłatnego przydziału węgla, co skutkowało zrównoważeniem jego utraty kwotą pieniężną (parytet towaru i pieniądza). Przydzielanie węgla pracownikom i rencistom lub emerytom (...) stanowiło przywilej, mający łagodzić trudności w nabywaniu węgla na wolnym rynku, należny oprócz i niezależnie od wynagrodzenia za pracę oraz od emerytury i renty. Stanowiło także swego rodzaju tradycję wywodzącą się z tego, że węgiel składowany był na terenach kolejowych. Z tych przyczyn deputat węglowy ustanowiony został jako bezpłatny przydział węgla, co realizowało cel wyposażenia pracowników w dobro reglamentowane także po ich przejściu na emeryturę lub rentę, spełniane w pieniądzu tylko wówczas, gdy przydział węgla był zbędny (por. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2000 r., III ZP 9/00, OSNAP 2000 nr 24, poz. 902).

Zgodnie z treścią przytoczonego wyżej art. 74 ustawy z 8 września 2000 r., ustawodawca określił krąg podmiotów, którym przysługuje prawo do deputatu węglowego, tj. byłym pracownikom kolejowym pobierającym rentę lub emeryturę (lub członkom ich rodzin, którzy prawo do renty lub emerytury uzyskali na podstawie jednego z wyżej wymienionych aktów prawnych), a ponadto w okresie zatrudnienia na kolei mieli prawo do deputatu węglowego.

Wnioskodawca wskazane przesłanki spełnił. Przez okres zatrudnienia na kolei był uprawniony do deputatu węglowego wypłacanego w formie ekwiwalentu. Redakcja przepisu art.74 ww. ustawy skłania do wniosku, że ustawodawca położył nacisk na silny związek tego świadczenia ze stosunkiem pracy, gdyż nie użył określenia „emerytowi” lub „renciście”, tylko „byłemu pracownikowi kolejowemu”. Ekwiwalent za deputat węglowy jest niewątpliwie świadczeniem wywodzącym się ze stosunku pracy na kolei i ten aspekt oraz literalne brzmienie przepisu należy

mieć na względzie w procesie wykładni i subsumcji. Zdaniem Sądu ust. 1 i ust. 4 art. 74 ustawy z dnia 8 września 2000 r. należy odczytywać łącznie w ten sposób, że prawo do deputatu węglowego przysługuje byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia uzyskali emeryturę lub rentę, co w przypadku emerytury oznacza, że nabycie prawa do emerytury, w oparciu o zatrudnienie poza koleją, wyklucza nabycie prawa do deputatu. Innymi słowy, przepis art. 74 ustawy z dnia 8 września 2000 r. nie odnosi się jedynie do byłych pracowników, ostatnio zatrudnionych na kolei, ale do wszystkich byłych pracowników kolejowych, którzy jako emeryci lub renciści uzyskali to uprawnienie w oparciu o zatrudnienie na kolei, a nie o inne zatrudnienie.

Jak wynika z niespornego stanu faktycznego wnioskodawca był zatrudniony w (...) sp. z o.o. (...) Zakład (...) i okres ten został uwzględniony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych przy przyznaniu renty, a następnie emerytury. Istotne również jest to, że wnioskodawca w okresie zatrudnienia na kolei był uprawniony do pobierania ekwiwalentu za węgiel.

W okresie pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy wnioskodawca nawiązywał współpracę na podstawie umów zlecenia z firmami zajmującymi się ochroną osób i mienia.

W tych okolicznościach, zdaniem Sądu Okręgowego w pełni uprawnione jest stanowisko strony odwołującej, że ubezpieczony nabył prawo do świadczenia na podstawie zatrudnienia kolejowego i był w okresie zatrudnienia kolejowego uprawniony do pobierania ekwiwalentu za węgiel.

Reasumując, jeśli „były pracownik kolejowy” nabył prawo do emerytury, a podstawa wymiaru świadczenia emerytalnego ustalona została z okresów zatrudnienia na kolei, w czasie których ubezpieczony pobierał deputat węglowy, to jest on byłym pracownikiem kolejowym, uprawnionym do ekwiwalentu pieniężnego za ten deputat w rozumieniu art. 74 ust 1 ustawy z dnia 8 września 2000 r. niezależnie od tego, że przed emeryturą pracował także poza koleją, gdyż ustawa nie wymaga, aby praca na kolei była ostatnim zatrudnieniem. Nie ma również znaczenia, czy w czasie pobierania emerytury kontynuuje zatrudnienie.

Mając na względzie wszystkie wskazane wyżej okoliczności Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł o przyznaniu dodatku do emerytury w postaci ekwiwalentu za deputat węglowy od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożono wniosek o ten deputat.

S.B.